

Venäjä-ohjelma 2006-08

Johdanto

Tilanne Pohjolan lähialueilla on muuttunut sen jälkeen kun kymmenen uutta maata liittyi Euroopan unionin jäseneksi 1. toukokuuta 2004. Euroopan yhä syvenevällä poliittisella ja taloudellisella integraatiolla ja Pohjolan lähialueiden talouskehityksellä on suuri merkitys myös Pohjoismaille. Merkitystä on varsinkin lähialueiden talouden kasvupotentiaalilla.

Pohjoismaiden yhteistyöministerit päättivät 10. joulukuuta 2004 uusista suuntaviivoista Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyölle toisaalta Viron, Latvian ja Liettuan, toisaalta Luoteis-Venäjän kanssa vuosina 2006-2008.

Suuntaviivat eivät ole lopputuote, vaan yksi käynnissä olevan yhteistyön kehittämisprosessin vaihe. Siinä kaikki mukana olevat maat ja erityisesti Venäjä, jonka on määrä osallistua aktiivisesti ohjelman toimeenpanoon, etsivät tietä eteenpäin.

Pohjoismaiden ministerineuvoston naapuruuspolitiikan puitteissa tehtävä yhteistyö on nähtävä täydentävänä sille kahdenväliselle yhteistyölle, jota eri Pohjoismaat harjoittavat naapurimaidensa kanssa.

Vuonna 2006 irrotetaan Luoteis-Venäjälle suunnattavien panostusten lisäämiseksi uusia varoja. Panostukset, joiden näkyvyyttä on syytä lisätä, tulee suunnata alueille, joilla Pohjoismaiden ministerineuvostolla on erityistä annettavaa. Ministerineuvoston Venäjä-yhteistyössä tulee siten keskittyä toimiin, joista Pohjoismaat yhdessä pystyvät suoriutumaan paremmin kuin kukin maa erikseen ja jotka täyttävät pohjoismaisen hyödyn vaatimuksen. Uudet suuntaviivat raamittavat yhteistyötä Luoteis-Venäjän kanssa.

Erityisalojen ministerineuvostot raportoivat vuosittain yhteistyöministereille meneillään olevista ja tulevista toimista.

Venäjä-yhteistyössä keskitytään alueisiin, jotka tuottavat lisäarvoa. Suuntaviivoissa nostetaan avainalueina esille muun muassa demokratiakehitys ja oikeusvaltion vahvistaminen, raja-alueyhteistyö, tutkimus- ja innovaatioyhteistyö, tietotekniikkayhteistyö, sosiaaliset ja terveydelliset olot sekä ympäristö ja kestävä kehitys. Myös yhteistyöhankkeet kansalaisjärjestöjen kanssa kuuluvat osana yhteistyöhön. Pohjolamyönteinen toiminta on kaikkien Pohjoismaiden etujen mukaista.

Sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma on sisällytettävä Venäjä-ohjelman puitteissa toteutettaviin panostuksiin ja hankkeisiin yhteistyöministerien hyväksymien yleisten periaatteiden mukaisesti.

Yhteistyötoimet Luoteis-Venäjän kanssa pyritään keskittämään alueille, jotka ovat maantieteellisesti lähellä Pohjolaa. Tässä yhteydessä ei määritellä tarkemmin Venäjällä käytettyä Luoteis-Venäjä -käsitettä.

Pohjoismaat voivat toimia aktiivisesti paitsi Pohjoismaiden ministerineuvoston kautta myös kahdenvälisesti EU:n pohjoisen ulottuvuuden, EU:n naapuruusohjelman ja neljän yhteisen alueen toteuttamiseksi ja kehittämiseksi. Pohjoismaiden ministerineuvosto toimittaa tietoja EU-komission uuteen pohjoisen ulottuvuuden tietojärjestelmään, jonka on määrä tarjota kokonaiskuva eri toimintamuodoista.

Alueyhteistyö luo uusia mahdollisuuksia uudessa Euroopassa. Pohjoismaiden ministerineuvosto on avoin uusille poliittisille aloitteille ja valmis monenväliseen Pohjolan, Baltian maiden ja niiden naapurimaiden Venäjän ja Valko-Venäjän rajat ylittävään yhteistyöhön. Tähän yhteistyöhön voidaan ottaa mukaan myös muita järjestöjä ja EU:n uusia rahoitusinstrumentteja. Euroalueiden (Euroregions) välisen verkoston rakentaminen viedään päätökseen, ja verkostoa kehitetään yhdessä muiden alueellisten järjestöjen kanssa.

Pohjolan naapurimaiden kanssa tehtävän yhteistyön arvioimiseksi erityisalojen ministerineuvostot laativat vuosittain yhteistyöministereille raportit toiminnastaan Baltian maissa ja Luoteis-Venäjällä.

Pohjoismaisten laitosten toimintaa naapurimaissa koordinoi yhdessä kunkin laitoksen kanssa siitä vastuussa oleva ministerineuvosto, ja laitokset raportoivat toiminnastaan vuosikertomuksissaan. Laitosten on noudatettava yhteistyön suuntaviivoissa määritellyjä periaatteita.

Venäjä-ohjelma sisältää koko joukon toimia, joita eri erityisalojen ministerineuvostot toteuttavat ja rahoittavat yleisten suuntaviivojen mukaisesti. Näiden lisäksi toteutetaan yhdessä erityisalojen ministerineuvostojen kanssa toimia, jotka rahoitetaan ministerineuvoston erityisestä naapuruuspolitiikkaohjelmasta. Erityisalojen ministerineuvostojen ja samassa yhteydessä myös laitosten toimintaa Venäjällä selostetaan tämän asiakirjan loppuosassa. Naapuruuspolitiikan puitteissa ensisijaisesti toteutettavaa ja rahoitettavaa toimintaa ovat

- osaamisen kehittäminen ja verkostot
- osallistuminen pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuteen
- yhteistyö vapaaehtoissektorin kanssa Luoteis-Venäjällä
- Barentsin alueen yhteistyö.

Näiden toimintamuotojen kuten myös erityisalojen ministerineuvostojen oman Venäjällä tapahtuvan toiminnan tukena ovat Pohjoismaiden ministerineuvoston Pietarin-toimisto ja perustamisensa jälkeen lisäksi Kaliningradin-toimisto.

Lähialueet laajasti kattavia toimintamuotoja ovat

- raja-alueyhteistyö
- Pohjoismaiden Projektivientirahasto (Nopef).

Pohjolan naapurimaihin suuntautuvan toiminnan painopiste on osaamisen ja verkostojen kehittämisessä. Näiltä osin Pohjoismaiden ministerineuvoston työ on ollut erityisen menestyksekkästä. Pohjolasta on saatu siirrettyä sellaista tietoa ja osaamista, jolla on varsinkin talouskasvun sekä demokratian ja oikeusvaltion kehittymisen kannalta huomattava merkitys.

Keskittyminen osaamisen siirron kaltaiseen toimintaan on eräs keino taata Pohjoismaiden ministerineuvoston Luoteis-Venäjällä tekemän työn laadukkuus. Osaamiseen investoimisen vaikutukset ovat nähtävissä vielä konkreettisen toiminnan päätyttyäkin.

Osaamisen kehittämisen täydentäminen kumppanuustoimilla vastaa Pohjoismaiden ministerineuvoston pyrkimystä tehdä alueellisena järjestönä läheistä yhteistyötä EU:n kanssa. Yhteistyö muiden kanssa edistää laatua.

Vapaaehtoissektorilla on yhteiskuntien tulevaisuutta ajatellen suuri merkitys, myös Luoteis-Venäjän. Tästä Pohjoismailla on jakaa arvokkaita kokemuksia.

Tiiviin yhteistyön luominen Barentsin neuvoston kanssa tulee nähdä ilmauksena Pohjoismaiden ministerineuvoston halusta rakentaa entistä järjestelmällisempää yhteistyötä muiden Pohjois-Euroopassa toimivien alueellisten järjestöjen kanssa.

Seuraavassa tarkastellaan eri toimintamuotoja yksityiskohtaisemmin.

Osaamisen kehittäminen ja verkostot

Merkittävin panostuskohde on osaamisen kehittäminen Luoteis-Venäjällä. Osaamista edistetään apurahajärjestelmillä ja rakentamalla verkostoja toimialueille, jotka ovat erityisen merkittäviä ja joilla Pohjoismaista on yhteistyökumppanina hyötyä. Pohjoismaiden ministerineuvoston nykyiset apuraha-, vaihto- ja verkosto-ohjelmat koordinoidaan osaamisen kehittämisen yleisohjelmaksi. Uusia osa-ohjelmia luodaan tarpeen mukaan. Yleisohjelma kattaa sekä Baltian maat että Luoteis-Venäjän, mutta painopiste on Luoteis-Venäjällä.

Ohjelmalla pyritään tukemaan tiedon ja osaamisen kehittämistä, talouskehitystä ja kilpailukykyä Pohjolassa ja sen lähialueilla sekä edistämään oikeusvaltion ja demokratian toteutumista. Ohjelmalla pyritään myös lisäämään siihen osallistuvien tietämystä muun muassa pohjoismaisista arvoista ja työmenetelmistä sekä yrittäjyydestä Pohjoismaissa. Lisäksi ohjelman puitteissa voi siirtää yleisesti tietoa niin Pohjolassa kuin EU:n ja Etan piirissä tehtävästä yhteistyöstä. Tällainen tiedonsiirto tarjoaa

puolestaan Pohjoismaille mahdollisuuden saada venäläisiltä ja balttilaisilta kumppaneiltaan hyödyllistä tietoa.

Tiedon ja osaamisen siirtäminen ja verkostojen syntyä edistävät toimet ovat tärkeitä tekijöitä demokratiaan perustuvan dynaamisen kehityksen aikaansaamiseksi alueella. Yhteistyön painopiste on liikkuvuusohjelmissa ja verkostojen luomisessa. Ohjelman konkreettinen sisältö voi kuitenkin vaihdella, ja sen tulee vaihdella kulloistenkin tarpeiden mukaan. Ministerineuvoston tulee voida tehdä yhteistyötä muun muassa Pohjoismaiden viranomaisten kanssa konkreettisten osaohjelmien yhdessä toteuttamiseksi.

Pohjoismaisten viranomaisten, yliopistojen, korkeakoulujen, kansalaisjärjestöjen, kuntainliittojen ja kuntayhtymien, elinkeinoelämän järjestöjen jne. toivotaan muodostavan uusia verkostoja esimerkiksi harjoittelupaikkojen tarjoajina tai seminaarien järjestäjinä. Myös pohjoismaisten laitosten toivotaan liittyvän verkostoihin.

Nykyisissä apurahaohjelmissa periaatteena on, että apurahan saajat itse etsivät harjoittelupaikan ministeriöistä, kunnista tai yrityksistä esimerkiksi Pohjoismaiden ministerineuvoston Pietarin-toimiston avustuksella. Tämän käytännön ohella uudessa ohjelmassa voitaisiin apurahan saajille tarjota myös valmiita harjoittelupaikka- ja koulutuspaketteja.

Uusi ohjelma on tarkoitettu laajalle kohderyhmälle, johon kuuluu sellaisia mielipidevaikuttajia kuten journalistit, parlamentaarikot ja muut poliitikot, tutkijat, opettajat ja opiskelijat, taiteilijat ja kirjailijat, yksityisyrittäjät sekä paikallis- ja kunnallishallinnon ja pienten ja keskisuurten yritysten palveluksessa olevat henkilöt.

Osaamisen kehittämisohjelma kattaa kaikki Pohjoismaiden ministerineuvoston liikkuvuus- ja verkosto-ohjelmat sekä uudet tarpeen mukaan perustetut osaohjelmat. Nykyisillä liikkuvuus- ja verkosto-ohjelmillä on seuraavanlaisia tavoitteita:

Nordplus Nabo ja NorFa Nabo pyrkivät edistämään pitkäkestoisen yhteistyön syntyä toisaalta kolmannelle sektorille, toisaalta Pohjoismaiden, Luoteis-Venäjän ja Baltian maiden akateemisten oppilaitosten välille. Yhteistyötä vahvistetaan verkostoja rakentamalla. Apurahaohjelma kattaa tutkija-, opettaja- ja opiskelijavaihdon lisäksi osittain myös kolmannen sektorin toimijat.

- Virkamiesvaihdon tavoite Venäjän osalta on demokraattisen, vakaan ja ennakoitavissa olevan kehityksen edistäminen tukemalla julkisten hallintojärjestelmien ja -rakenteiden kehitystä sekä lisäämällä demokratiakehitykseen ja kansalaispolitiikkaan liittyvää tietämystä. Ohjelma kattaa myös Baltian maat.
- Parlamentaarikkojen apurahaohjelman tavoitteena on välittää pohjoismaisesta parlamentaarisesta työstä ja edustuksellisesta demokratiasta saatuja kokemuksia.
- NordProLink tarjoaa Baltian maiden ja Luoteis-Venäjän nuorille apurahoja, jotta nuoret voisivat tutustua pohjoismaisiin yrityksiin ja saada tietoa ja kokemuksia siitä, miten nykyaikaista elinkeinotoimintaa harjoitetaan vapaissa markkinaolosuhteissa.
- Sleipnir-lähialueet on matka-apurahaohjelma, jonka tavoitteena on lisätä nuorten taiteilijoiden liikkuvuutta ja kannustaa heitä toimintaan Pohjolassa. Liikkuvuusohjelma on osoittautunut onnistuneeksi keinoksi solmia yhteyksiä Pohjolan, Baltian maiden ja Luoteis-Venäjän välille.
- Lasten ja nuorten kulttuurivaihto, joka oli aiemmin yksi lähialueohjelman hankkeista, on vanhimpia Baltian maissa ja Luoteis-Venäjällä toteutettuja toimintamuotoja. Ohjelma on tarkoitettu enintään 18 vuotta täyttäneille nuorille.
- Journalistivaihto on Luoteis-Venäjän journalisteille tarkoitettu kurssi- ja apurahaohjelma, joka mahdollistaa perehtymisen lehdistön yleisiin perinteisiin ja menetelmiin.
- Energiadialogin avulla pyritään luomaan konkreettisia yhteyksiä maiden energiaviranomaisten välille kestävän energiahuollon edellytysten parantamiseksi.
- Nuorten poliittisen verkoston tavoitteena on laajentaa Luoteis-Venäjän ja Pohjoismaiden nuorisovaihtoa.

Kuten on todettu, näitä nykyisiä toimintamuotoja tulee voida täydentää uusilla tarpeeseen perustuvilla toimintamodoilla.

Osaamisen kehittämisen ja verkostojen rakentamisen tueksi perustetaan työryhmä, johon kuuluu pohjoismaisen yhteistyökomitean (NSK) alaisten liikkuvuusohjelmien asiantuntijoita. Työryhmässä on edustaja joka Pohjoismaasta ja itsehallintoalueelta. Tavoitteena on koota yhteen laaja-alainen asiantuntemus Luoteis-Venäjän osaamisen kehittämisohjelmaan liittyvistä aloista.

Työryhmän on annettava vuosittain pohjoismaiselle yhteistyökomitealle (NSK) osaamisen kehittämisohjelmasta yleisarvio, joka sisältää myös erityisalojen ministerineuvostojen arviot ohjelmasta. Muistettakoon, että Luoteis-Venäjän kanssa tehtävän yhteistyön suuntaviivojen mukaisesti erityisalojen ministerineuvostot raportoivat vuosittain kaikesta toiminnastaan yhteistyöministeriöille.

Osallistuminen EU-kumppanuuteen pohjoisen ulottuvuuden puitteissa

Pohjoismaiden ministerineuvosto osallistuu kumppanuusohjelmiin, joissa myös Euroopan unioni on mukana. Ohjelmiin osallistuakseen Pohjoismaiden ministerineuvosto edellyttää, että kumppanuus tuottaa lisäarvoa suhteessa tuloksiin, joihin kukin maa yksinään voi yltää, ja että pohjoismaisen hyödyn vaatimus täyttyy. Kumppanuuteen liittyviä toimia arvioidaan säännöllisesti.

Pohjoismaat osallistuvat kansallisella tasolla EU:n pohjoisen ulottuvuuden ja EU:n uuden naapuruuspolitiikan kehittämiseen kukin omien painotustensa mukaisesti. Lisäksi maat osallistuvat ministerineuvoston kautta monenvälisesti erilaisiin kumppanuusohjelmiin, kuten ympäristökumppanuusohjelmaan ja sosiaali- ja terveysalan kumppanuusohjelmaan sekä kumppanuutta lähellä olevaan tietotekniikka-alan yhteistyöhön.

Pohjoismaiden ministerineuvosto aikoo jatkaa ympäristökumppanuuteen liittyvää panostusta lähinnä pohjoismaisten rahoituslaitosten toimintarajoissa, koska ympäristökumppanuudessa on kyse mittavista infrastruktuurihankkeista. Yhteistyötä täydentävät ympäristöön suunnatut sektoritoimet, joiden katsotaan olevan tärkeitä toiminnan käynnistämiseksi Luoteis-Venäjällä.

Pohjoismaiden ministerineuvosto osallistuu pohjoisen ulottuvuuden kansanterveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävään kumppanuusohjelmaan tasavertaisena kumppanina muiden ohjelmaan osallistuvien kanssa. Kaikkiaan mukana on 13 maata ja kahdeksan kansainvälistä järjestöä. Osallistuminen perustuu yhteistyöministerien (MR-SAM), tasa-arvoministerien (MR-JÄM) ja huumekysymyksistä vastaavien ministerien (MR-NARKO) yhtäpitäviin päätöksiin. Kumppanuusohjelmalla pyritään ensisijaisesti ehkäisemään tarttuvia tauteja (erityisasemassa HIV/AIDS) ja elintapasairauksia sekä edistämään fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia toiminnan, ruokavalion, terveiden elintapojen ja yhdessäolon avulla. Pohjoismaiden ministerineuvosto osallistuu kumppanuusohjelmaan omilla kumppanuustoiminnan yhteyteen soveltuvilla ohjelmillaan ja avustamalla koordinoinnissa. Lisäksi Pohjoismaiden ministerineuvosto palkkaa Pietarin-konttoriin kahdeksi vuodeksi kokopäiväisen henkilön työskentelemään yhdessä kumppanuussihteeristön kanssa. Keskeistä Pohjoismaiden ministerineuvoston osallistumisessa on monialainen lähestymistapa, jossa lapsi-, nuoriso- ja sukupuolinäkökulma ovat näkyvästi esillä. Tavoitteena on yhteiskunnallisen toiminnan kytkeminen selkeästi kumppanuuteen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto, Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS) ja Euroopan unioni ovat panneet alulle tietotekniikkaa ja tietoyhteiskuntaa koskevan yhteistyön. Ministerineuvosto solmi 1. tammikuuta 2005 Itämeren neuvoston ja EU-komission kanssa pohjoisen eUloittuvuuden toimintasuunnitelmaan (The Northern eDimension Action Plan, NeDAP) liittyen tietotekniikka-alaa koskevan kumppanuussopimuksen. Toimintasuunnitelma keskittyy pohjoisen ulottuvuuden rajoissa niihin erityisiin poliittisiin mahdollisuuksiin ja haasteisiin, joita Itämeren alue tarjoaa paitsi erityisesti tietotekniikan myös yleisesti tietoyhteiskunnan osalta. Yhteistyön perustana ovat yhteiset poliittiset intressit, asiasisällölliset painotukset ja rahoituksen järjestäminen.

Pohjoismaiden ministerineuvosto voi harkita tiiviimpää sitoutumista toimintasuunnitelman toteuttamiseen, mikäli ilmenee, että muiden osapuolten, varsinkin EU:n, on mahdollista lisätä omaa sitoutumistaan.

Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii osallistumaan myös muihin yhteisiin kumppanuushankkeisiin. On mahdollista, että tulevaisuudessa solmitaan myös EU-kumppanuuksia, joissa Venäjä on yksi toimijoista ja joihin ministerineuvostolla voisi olla kiinnostusta osallistua. Kyseeseen saattaisivat tulla esimerkiksi tutkimusalan kumppanuudet.

Pohjoismaiden ministerineuvosto toimittaa jatkossakin tietoja EU-komission pohjoisen ulottuvuuden tietojärjestelmään, jonka on määrä tarjota kokonaiskuva eri toimintamodoista. Tiedot sisältävät selostuksia konkreettisista hankkeista ja ohjelmista ja antavat monipuolisen kuvan toiminnasta Pohjois-Euroopassa.

Yhteistyö vapaaehtoisjärjestöjen kanssa Luoteis-Venäjällä

Demokratiaa vahvistava yhteiskuntarakenteiden kehittäminen on merkittävä osa Venäjä-ohjelmaa. Demokraattinen yhteiskuntakehitys vaatii jatkuvaa huomion kiinnittämistä ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltion periaatteisiin, jotta kansalaisvuoropuhelu ja välttämätön osallistuminen yhteiskuntapolitiiseen elämään olisi mahdollista. Toimivat, riippumattomat yhteiskuntarakenteet ovat tärkeitä vapaalle mielipiteenmuodostukselle ja kansalaisten vastuunkannolle.

Työn painopistealueita on kansalais- ja vapaaehtoisjärjestöjen tukeminen. Järjestöillä on kansalaisten osallistumisen kannalta merkittävä rooli. Demokratisoitumisprosessissa kansalaisjärjestöverkostojen kehittämisellä ja tukemisella on suuri merkitys. Tavoitteena onkin laajentaa huomattavasti prosessille merkityksellisiä kansalaisjärjestöverkostoja ja niiden toimintaa. Pohjoismaiden osallistumisen edellytyksenä on, että Pohjoismailla on tarjota alalta erityistä asiantuntemusta.

Barentsin alueen yhteistyö

Pohjoisen Euroopan alueellisilla yhteistyöjärjestöillä on usein samankaltaiset poliittiset tavoitteet ja työmuodot. Pohjoismaiden ministerineuvosto voi budjettinsa ja yhteisrahoitusta koskevien yhteistyöministerien päätösten rajoissa osallistua muiden alueellisten neuvostojen alulle panemaan toimintaan.

Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Barentsin neuvoston toiminta on maantieteellisesti päällekkäistä. Tavoitteena on saada Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Barentsin neuvoston sekä Barentsin alueneuvoston välille tarkoituksenmukainen työnjako, jossa ministerineuvosto rajoittaa omia aloitteitaan Barentsin alueen kattamalla geopoliittisella alueella mutta osallistuu kumppanina Barentsin neuvoston ja Barentsin alueneuvoston käynnistämiin yhteistyöhankkeisiin. Pohjoismaiden ministerineuvoston Murmanskissa ja Arkangelissa sijaitsevien tiedotuspisteiden toiminta koordinoidaan mahdollisimman suuressa määrin Norjan Barentsin-sihteeristön vastaavan toimiston toiminnan kanssa.

Yhteistyötä helpottaa se, että Barentsin neuvoston ja Barentsin alueneuvoston alaisuudessa toimivien työryhmien ja Pohjoismaiden ministerineuvoston tehtäväkenttä ovat pitkälti samankaltaisia. Sama pätee työohjelmiin. Yhteistyöhön osallistuu myös pohjoismaisia laitoksia, joilla on työssä tarvittavaa asiantuntemusta. On tärkeää, että konkreettinen yhteistyö dokumentoidaan ja että siitä raportoidaan pohjoismaiselle yhteistyökomitealle (NSK).

Pohjoismaiden ministerineuvoston toimistot Luoteis-Venäjällä

Itämeren alueella on mahdollisuuksia kehittyä Euroopan johtavaksi kasvualueeksi. Tätä kehitystä ajatellen Luoteis-Venäjällä, ja etenkin Pietarilla, on erittäin suuri merkitys. Kaliningrad on lisäksi ainutlaatuisen maantieteellisen sijaintinsa vuoksi erityisen mielenkiintoinen.

Pohjoismaiden ministerineuvoston vahvuus Luoteis-Venäjän kanssa tehtävässä yhteistyössä on pitkälti siinä, että ministerineuvosto on jo kymmenen vuoden ajan ollut kyseisellä alueella näkyvästi esillä Pietarin-toimistonsa ja Barentsin alueella sijaitsevien Murmanskin, Arkangelin ja Petroskoin tiedotuspisteidensä kautta. Läsnäolo vahvistuu entisestään, mikäli Kaliningradiin suunniteltu toimisto saadaan avatuksi lähitulevaisuudessa.

Toimistojen toimintaa ohjaavat yhteistyöministerien Luoteis-Venäjän kanssa tehtävälle yhteistyölle määrittämät suuntaviivat.

Pietarin-toimistolla on avainasema sopivien venäläisten toimijoiden löytämisessä erilaisiin hankkeisiin. Kaliningradiin avattavalle toimistolle annetaan vastaavanlaisia tehtäviä.

Nykyään hankkeiden pohjoismaisen osuuden toteuttaminen jää usein toimiston tehtäväksi, koska se

- on pohjoismaisten erityisalojen ministerineuvostojen ja niiden alaisten komiteoiden ja työryhmien paikallinen yhteyselin, joka muun muassa etsii sopivia venäläisiä kumppaneita helpottaen näin yhteistyötä
- rakentaa kansallisten viranomaisten, kansalaisjärjestöjen sekä muiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden verkostoa Venäjän alueilla
- on ministerineuvoston paikallinen tarkkailija, joka tunnistaa suuntauksia ja mahdollisuuksia yhteiselle pohjoismais-venäläiselle yhteistyölle

- ilmentää pohjoismaisuutta ja pyrkii lisäämään mielenkiintoa kulttuuriyhteistyötä kohtaan
- omaa merkittävää osaamista, josta on hyötyä eri alojen ministereille heidän kehittäessään yhteistyötä Venäjän alueiden kanssa
- vastaa muun muassa vaihto-ohjelmiin liittyvien käytännön asioiden käsittelystä, laadunvarmistuksesta jne. tehokkaammin kuin muuten olisi mahdollista.

Toimiston työn tuloksista raportoidaan toimiston kanssa solmittuun tulossopimukseen liittyvän raportoinnin yhteydessä.

Raja-alueyhteistyö

EU:n laajentumisen jälkeen unionin ulkorajoilla harjoitettavan raja-alueyhteistyön painoarvo kasvaa entisestään. EU:ssa on tehty päätöksiä yhteistyötä edistävien uusien naapuruusohjelmien ja rahoitusvälineiden käyttöönotosta. Lisäksi EU ja Venäjä ovat sopineet neljän yhteisen alueen (yhteinen talousalue, yhteinen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, yhteinen ulkoisen turvallisuuden alue ja yhteinen tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurin alue) puitteissa tehtävästä yhteistyöstä, mikä tuo uusia mahdollisuuksia rajat ylittävään yhteistyöhön. Pohjoismaiden ministerineuvosto voi kokemuksiinsa hyödyntäen auttaa rajat ylittävien hankkeiden toteuttamisessa ja siten luoda kasvupohjaa vakaille kasvualueille. On tärkeää, että konkreettiset tulokset dokumentoidaan ja että niistä raportoidaan pohjoismaiselle yhteistyökomitealle (NSK).

Pohjoismaiden ministerineuvosto käynnistää EU:n ulkorajoja koskevan raja-alueyhteistyöhankkeen, jossa ministerineuvoston lisäksi ovat mukana Itämeren valtioiden neuvosto (CBSS), pohjoismaiset raja-aluekomiteat, Baltian maiden rajaseudut sekä Venäjä ja Valko-Venäjä. Uusi Baltic Euroregional Network (BEN) -hanke on jatkoa raja-aluehankkeelle, jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto toteutti Vilnan-toimistonsa avustuksella vuosina 2002-2004.

Pohjoismaiden Projektivientirahasto (Nopef)

Pohjoismaiden Projektivientirahaston (Nopef) tavoitteena on vahvistaa pienten ja keskisuurten pohjoismaisten yritysten kansainvälistä kilpailukykyä tarjoamalla edullisia lainoja esitutkimuksiin, jotka liittyvät kansainvälistymiseen ja hankeventtiin Pohjolan lähialueille ja EU:n ja Etan ulkopuolisiin Itä-Euroopan osiin.

Tavoitteen saavuttamiseksi Nopef tekee yhteistyötä muun muassa Pohjoismaiden Investointipankin (NIB) ja Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön (NEFCO) kanssa. Nopefin varoja käytetään muun muassa esitutkimusten osarahoitukseen, omaan hankkeiden yksilöintiin, hankeventtiin ja pohjoismaisille yrityksille suunnattuun tiedotustoimintaan.

Nopef toimii useissa maissa, mutta toiminnan painopiste on Luoteis-Venäjällä. Nopefin Venäjälle myöntämien lainojen kokonaismäärä on 6 miljoonaa Tanskan kruunua.

Erityisalojen ministerineuvostojen ja laitosten yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa

Useilla erityisalojen ministerineuvostoilla on yhteistyötä Luoteis-Venäjän kanssa. Ministerineuvostojen rahoittamasta yhteistyöstä voidaan mainita esimerkkeinä

- Handbok för produktsäkerhet och marknads kontroll i Nordväststrysland (tuoteturvallisuutta ja markkinoiden valvontaa Luoteis-Venäjällä käsittelevä käsikirja)
- Drug prevention support network for parents and professionals (vanhempien ja asiantuntijoiden tukiverkosto huumeiden käytön ehkäisemiseksi)
- High-level seminar on gender mainstreaming for Vice-governors in NV Russia (valtavirtaistamista käsittelevä korkean tason seminaari Luoteis-Venäjän varakuvernööreille).

Erityisalojen ministerineuvostojen yhteistyön laajuudesta on vaikea antaa tarkkaa rahallista arviota, koska useissa hankkeissa ovat mukana myös Baltian maat. Lisäksi hankkeet ovat monesti usean ministerineuvoston, laitoksen ja alueellisen toimijan yhdessä rahoittamia.

Tammikuusta 2005 lähtien pohjoismais-balttilaisena pankkina toiminut Pohjoismaiden Investointipankki (NIB) rahoittaa vaikutuksiltaan laaja-alaista, esimerkiksi Venäjän talouskehitystä edistävää toimintaa.

Useilla muillakin pohjoismaisilla laitoksilla on Venäjällä mittavaa toimintaa, esimerkkinä mainittakoon NEFCOn monet huomattavat hankkeet alueella. Niiden kautta Pohjoismaiden ministerineuvosto edistää

ympäristön tilan kohentumista. NEFCOn toiminta palvelee siten pitkälti Pohjoismaiden ministerineuvoston ympäristötavoitteiden toteutumista.

Tutkimusalan pohjoismainen koordinointielin NordForsk puolestaan hallinnoi vaihto- ja verkosto-ohjelmia Nordplus Nabo ja NorFa Nabo.

Laitosten toimintaa ohjaavat yhteistyöministerien Luoteis-Venäjän kanssa tehtävälle yhteistyölle määrittämät suuntaviivat. Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön tulee laatia vuosittain kattava kokonaisraportti erityisalojen ministerineuvostojen ja laitosten yhteistyöstä Luoteis-Venäjän kanssa.

Työnjako muiden alueellisten järjestöjen kanssa

Pohjoismaiden ministerineuvoston työtä tulee tarkastella suhteessa muiden alueellisten järjestöjen (Itämeren valtioiden neuvosto, CBSS; Barentsin euroarktinen neuvosto, BEAC; Arktinen neuvosto, AC) työhön. Venäjä-ohjelmaan sisältyy osia, joilla pyritään yhteistyön syventämiseen ja työnjakoon näiden järjestöjen välillä. Pohjoisen eU-lottuvuuden ja raja-alueyhteistyön tukeminen kuuluvat osana Itämeren valtioiden neuvoston kanssa tehtävään yhteistyöhön. Yhteistyötä Barentsin neuvoston kanssa Pohjoismaiden ministerineuvosto vahvistaa toimintansa uudelleenjärjestelyillä Barentsin neuvoston toimialueella. Pohjoismaiden ministerineuvoston arktinen ohjelma on puolestaan Arktisen neuvoston kanssa Arktiksella tehtävän yhteistyön väline.